

§ 29.

Vzgojevalnica se ustavi, ko otrok dovrši 20. leto, po tem času pa le v posebne oziroma vrednih primerih.

§ 30.

Ako učitelj ne zapusti vdove ali če ta nima pravice do pokojnine (§ 26.), gre vsem njegovim nepreskrbljenim otrokom, ki še niso dovršili 20. leta v primeru § 24. ravno toliko odpravnina. V primeru § 25. pa jim gre sirotinska (konkretalna) preskrbnina v skupnem znesku polovice one vdovnine, ki jo je prejela mati ali mačeha, oziroma ki bi ji pristojala po § 25.

Ako pa bi vsota normalnih vzgojevalnin, ki bi šla materi po § 28., presežala znesek sirotinske (konkretalne) preskrbnine, je nakazati presežek kot doklado k sirotinski (konkretalni) preskrbnini po glavah. Kadar kak otrok izgubi pravico do prejemanja, odpade znesek nanj pripadajoče vzgojevalnine, dokler oni večji znesek ne izgine popolnoma ter ne ostane samo sirotinska (konkretalna) preskrbnina v popolnem znesku.

Ako sta bila oče in mati učitelja, gre otrokom konkretalna preskrbnina po tistem roditelju, ki je dobival večjo v pokojnino všteto plačo.

Sirotinska (konkretalna) preskrbnina neha šele z dnem, ko ni več nobenega nepreskrbljenega otroka pod dovršenim 20. letom.

§ 31.

Ako se učiteljeva vdova zopet omoži, dobe otroci umrlega učitelja namesto vzgojevalnin konkretalno preskrbnino. Ako si pa učiteljeva vdova za primer, da bi iz novega zakona zopet ovdovela, pridržijo pravico do svoje vdovnine, se razteza ta pridržek tudi na vzgojevalnine, tako da v tem primeru takoj preneha konkretalna preskrbnina.

§ 32.

Vdova in otroci v dejanski službi umrlega učitelja kakor tudi otroci take učiteljice imajo pravico, še četrta leta porabljati naturalno stanovanje.

§ 33.

Užitki zemljišča, ki po kakem volilu ali po volji šolske ali krajevne občine ali iz drugega pravnega naslova služi za prihodnjek učiteljskega mesta, gredo dedičem v dejanski službi umrlega učitelja samo, če je umrl med dnem 1. junija in dnem 31. oktobra.

Razen tega imajo dediči le pravico do povrnitve tistih stroškov, ki so se izdali za pridobivanje teh užitkov.

§ 34.

Zaostali svojcem učiteljevim, tudi ako je umrl v pokoju, gre posmrtna četrt v trojnem znesku mesečne pristojbine, ki jo je pokojnik nazadnje prejemal kot aktivne užitke ali kot pokojnino.

Posmrtna četrt gre, kadar umre učitelj, vdovi ali pa, ako bi nje ne bilo, zakoniskim potomcem pokojnikovim; ako umre vdova učiteljica, gre posmrtna četrt njenim zakonskim potomcem.

Če bi ne bilo vdove ali zakonskih potomcev, se sme izplačati posmrtna četrt tudi drugim osebam, ki dokažejo, da so stregle umrlemu pred njegovo smrtjo ali plačale pogrebne stroške iz svojega.

§ 35.

Država je prevzela plačevanje davkov, službenih taks, pristojbin za podelitev služb in kolkovnine, ki bi se morale pobirati od službenih prejemkov učiteljskega. Tudi se ne odreja plačevanje pokojninskih prispevkov. To vse velja le toliko časa, dokler so tudi državni uradniki oproščeni teh vplačil.

VII. Splošne in izvršilne določbe.

§ 36.

Vse določbe te naredbe, v katerih se govori o učiteljih, veljajo tudi za učiteljice, če že ni iz vsebine razvidno, da se morejo nanašati samo na učitelje.

§ 37.

Ta naredba velja pričenski z dnem 1. januarja 1919.

Obenem se razveljavljajo vsi zakoni, vse naredbe in vsi razglasi in predpisi, izdani sporazumno z deželnimi odbori, ki so uravnavali službene prejemke in pravne razmere učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah ter na otroških vrtcih v bivših vojvodinah Štajerski, Koroški in Kranjski in v bivši pokneženi grofiji Goriški in Gradiškanski, kolikor so v protislovju z določbami te naredbe.

Naredbo izvede višji šolski svet v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 14. febr. 1919.

Dr. Brejc s. r., predsednik.

Dr. Žerjav s. r., podpredsednik.

Prelat Kalan s. r. Dr. Ravnhisar s. r.

Dr. Verstovšek s. r.

TONE GASPARI:

Čiščenje.

Na vsakem polju in od vseh strani hiti duh časa s polno paro, in kar ni zagrizenega v trdo odtujevalno tradicijo ravnokar ubeglega avstriizma, se pridruži tem novim smerem z veselim srcem in delavno roko. Na teh različnih postajah čiščenja pa stoji še velikanska stara stavba, okorna, pa tako nabito polna ljudstva, da je vsak trud, vsaka beseda preslaba mahoma potegniti tudi to maso za seboj v novi čas.

Kdo izmed naših fantov in mož ni tičal v avstrijski uniformi in lomil vojaškega službenega jezika? Kdo izmed teli pa je siekel z avstrijsko uniformo tudi ukoreninjene besede in izraze, zmes raznih jezikov in narečij! To je polje, kjer se še ni zastavilo pluga, kjer ni še novih, svežih brazd, dasi je seme že pripravljeno!

Slednja vas je polna »odpuščenih«, ki ne prinašajo s seboj le vojaških odpuščen, temveč tudi večhibne izraze prejšnjega službenega jezika, ki so tako ukoreninjeni v njihovem pogovoru, da je vsaka druga beseda oblečena v smešno tuje kralo. Vsi ti izrazi prihajajo ob vsaki priliki med ljudi, tudi med mladino; še celo ponosni so na to, da so se »naučili nemško«.

V vojaških uradih se sicer pometa, toda le po papirju!

Skoro vsi, bodisi moštvo ali častniki pa lomijo še vedno stare bedaste izraze in celo take, za katere jim je slovenski izraz blizu. Ne tajim, težko se je odvaditi temu, ker večkrat ni trenutno slovenske besede na jeziku; pomislimo pa, da se v osebnem in uradnem občevaranju ni storilo dozdaj niti toliko, kolikor zahteva ugled posameznikov, kaj šele čut narodnosti. Nekaj truda je treba, in pouk v vojašnicah bo povsem drugačen — saj navadno poučujejo moštvo častniki, inteligenti, ki jim je treba le nekoliko pomisliti, da ne prestopijo mej pravega izraza. Prvi pouk pa, ki je najvažnejši, naj moštvo nudi priliko, da se tudi ono v odgovorih izraža ne samo vprašanju pravilno, temveč tudi slovensko. Zakaj če tu ne posežemo takoj s krepko roko vmes — ker le tako lahko upamo, da se sčasoma odpravi ta spakodrana govorica — potem bo vsak trud za leta zaman.

Tako v vojašnicah! Pa tudi naše vasi so v tem oziru še vojašnice, oziroma voj. bolnice!

Edini zdravnik, ki bi zaježil pot tej reki starih navad, je poleg resnih izobraževalnih društev tudi učiteljstvo. Ni potreba šole in načrtov; v pogovoru samem opozorimo ljudi na hibe, v osebnem občevaranju otrešimo zdravo drevo s krepkim zdravilnim izrazom gnilega sadu, ki ga je rodil prisilni jopič večletne vojne. Znabiti enkrat v mesecu pa povabimo fante in može k sestanku in jim tam predložimo vse posledice, ki jih rodi tak kvarjezik. Poudarjamo posebno, da je v nevarnosti tudi mladina, ki pije take besede kakor goba in ne izpusti, dokler je ne iztisne odločna pest.

Tako bi se odpomoglo zlu in sistematično vračalo zdravje našemu jeziku!

Nemščina.

Strmeč sem čital odredbo višjega šolskega sveta glede pouka nemščine kot neobveznega predmeta: tri ure na teden, spaj dajoče v učiteljevo obveznost. Zaman sem pričakoval v št. 6 ugovora. Danes ga sicer najdem v »Sl. N.« št. 33. Ne morem mu ugovarjati. Gledam pa še dotično odredbo od druge strani. To nepotrebno muko nam nalagajo po končanem pouku v obveznih predmetih, kakor se ponuja po kaki obilni pojedini še raznih slaščic kot nameček. Po 5. do 6. izdatnih urah se učitelj ubijaj še z »neobveznim predmetom« in to zastonj. Ali ni to naravnost tlaka? In komu naj tlačanimo že dovolj utrjeni? Morda naši ljubi domovini? Kaj še! Tlačanimo naj našim zakletim sovražnikom, ki so nas v Avstriji po zlodejski zasledovali in nam po največji možnosti grenili že itak trpko življenje. Tlačanimo naj ljudem, ki si še upajo v Jugoslaviji rabiti prijazne primke: »jugoslovanski hujšaki«, »vindiše pakaž« itd., itd.

Naše veselje nad regulacijo pač ni smelo ostati nekaljeno. Ko bi gospodje vsaj bili pomislili, da delajo s to »nalogo« — bolje »nadlogo« — onemu učiteljstvu, ki bo primorano poučevati nemščino, veliko krivico nasproti onim, ki bodo tega bremena prosti! Kdo se naj poteguje za službo v obmejnih krajih, če ve, da bo tam moral tlačaniti tri mučne, brezplačne ure na teden svojim klevetnikom na ljubo? Ali nimamo učitelji v obmejnih in neškatarskih krajih že dovolj neprijetnosti druge vrste »brezplačno«? Nekaj jih že dobite označenih v našem listu!

Dovolite mi čisto preprost primer: Moja žena si je nekoč kupila obleko za že

določeno ceno. Želela je majhen dodatek. Dobila ga je, a morala ga je — plačati. Popolnoma umljivo, kaj ne? Ako že hoče kdo nemščino kot »dodatek« k obveznim predmetom, naj ga plača. Znano mi je, da dobe delavci v tvornici za vsako čezurno delo dvojno plačo, in to je gotovo pravično, ker dotični delavec vkljub utrujenosti žrtvuje še od svojega prepotrebnega počitka. Učitelj pa po končani šoli navadno ne more misliti na počitek, saj ima še mnogo opravil za šolo, o katerih javnost navadno ne ve nič. Naj se ga torej ne muči z nepotrebno tlako! Ako je pa nemščina kot »neobvezni predmet« neizogibno (?) potrebna, naj preskrbe oni, ki to žele, dotičnemu učitelju za vsako tako uro tudi dvojno plačo!

Dovolj je, da smo več kot preveč tlačani avstrijskemu nenasitnemu molohu.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Članstvo Zaveze.

Na mnogotera vprašanja prijavljamo število članov Zaveze po stanju z dne 1. t. m.: 1. Belokranjsko učiteljsko društvo — 42 (lani 38); 2. Brežiško-sevniško — 60 (lani 50); 3. Celjsko — 85 (lani 89); 4. Goriško — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 107); 5. Gornjegrajsko — 29 (lani 25); 6. Kamniško — 37 (lani 23); 7. Kočevsko slovensko — 29 (lani 23); 8. Konjiško — 37 (lani 27); 9. Kozjansko — 30 (lani 28); 10. Kranjsko — 69 (lani 33); 11. Laško — 74 (lani 64); 12. Št. Lenardsko — 34 (lani 30); 13. Litijsko — 42 (lani ni prijavilo članov); 14. Ljubljansko — 77 (lani 44); 15. Ljutomersko — 54 (lani 38); 16. Logaško — 9; zasedeno ozemlje (lani 40); 17. Mariborsko — 85 (lani 51); 18. Novomeško — 41 (lani 27); 19. Ormoško — 40 (lani 35); 20. Krško pedagoško — 95 (lani ni prijavilo članov); 21. Postojnsko — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 38); 22. Ptujsko — 99 (lani 45); 23. Radovljiško — 47 (lani 17); 24. Savinjsko — 33 (lani 30); 25. Slovenjebistriško — 36 (lani 22); 26. Sežansko — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 49); 27. Slovenjegrajsko — 27 (lani 20); 28. Slovensko za Istro — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 53); 29. Slovensko za Koroško — 33 (ustanovljeno 8. decembra 1918); 30. Šaleško — 31 (lani 28); 31. Šmarško-rogaško — 51 (lani 52); 32. Tolminsko — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 59); 33. Tržaško — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 159); 34. Vipavsko — letos nič; zasedeno ozemlje (lani 30); 35. Za Ljubljansko okolico — 40 (lani 11); skupaj 1866 (lani 1385).

Kakor vidimo, so letos vsa Zavezina društva — razen celjskega in šmarško-rogaškega — napredovala, in sicer nekatera prav izdatno. Enako bi gotovo napredovala tudi društva, ki so sedaj v zasedenem ozemlju; a če vzamemo le število laniških članov (535), dobimo 1901 članov. To število se bo kmalu dvignilo nad 2000, ker nam poročajo posamezna društva, da se novi člani še vedno prijavljajo! — Pri rastke bomo sproti objavljali, da bo vsak naš član vedno vedel, koliko nas je v Zavezi.

Le pogumno in zavedno naprej!

Vodstvo Zaveze.

Nabavni prispevki.

Vodstvo Zaveze je že storilo primerne in potrebne korake za pridobitev nabavnih prispevkov. O uspehu bomo svojedobno obvestili svoje članstvo.

Vodstvo Zaveze.

Društvo vpokojenega učiteljstva je imelo svojo odborovo sejo dne 13. t. m. ob navzočnosti vseh članov. Predsednik B. Krenner otvoril sejo kakor običajno ter veli tajniku, da poroča. Tajnik prečita dospele in odposlane spise, med katerimi je tudi doposlana odobritev Narodne vlade za izpremenjena pravila na izrednem občnem zboru dne 15. oktobra p. l. — Dajlje pove, da se je A. D. izplačala pogrebna podpora v znesku 132 K. — Dne 27. decembra se je odposlalo 33 sprejemnic novo pristopivšim članom. Nekemu članu se je dostavil priziv, ker je najbrže pozabil vplačati. — Odpošlje se tudi prošnja na znano hranilnico za podporo. — Blagajnik je poročal, da šteje društvo sedaj 133 pravih članov; med temi jih je 5 v okupiranem ozemlju, ki ne morejo toodobno korespondirati z društvom, niti mu vpošiljati vsot. Blagajnik predlaga tudi, da se vdovi Wisiakovi izplača 188 K pogrebne podpore po pokojniku, kar se soglasno sprejme in odobri. V društvo so bili za člane sprejeti: Fr. Bajt, šolski ravnatelj v p., z Goriškega, Sim. Meglič, nadučitelj v p., na Vranskem, Ivana Škrjančeva, učiteljica v pok., iz Štajerske, in Josipa Janežičeva, vdova meštne učiteljice v Ljubljani. — Nasvet blagajnika, da se dajo pravila fiskati v 300 izvodih, se sprejme soglasno. — Trem učiteljem deputatom se doli nekaj prispevka za potovalne stroške, ki naj bi pospešili tem hitrejšo sankcijo novi

uredbi učiteljskih plač. — Društveni tajnik.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo dne 16. februarja prav dobro obiskan občni zbor. Predsednik Dimnik otvoril zborovanje s prijaznim pozdravom na vse prisotne, izražajoč sive veselje nad mnogobrojno udeležbo, ki priča, da se učiteljstvo zaveda v polni meri svoje stanovske organizacije, ki je prišla v naši novi demokratski državi do popolne veljave. Minuli so tisti nesrečni in krivični časi, ki so nas tlačili k tlom in nam zabranjevali vsako svobodno gibanje. Predsednik pozdravlja s posebnim zadovoljstvom navzoče mlajše učiteljstvo, ki nam zbuja veselje nado, da se nam ni bati za bodočnost naših organizacij. Dalje se spominja predsednik preobrata v našem državnem ustroju ter z velikim navdušenjem pozdravlja našo novo svobodno državo Jugoslavijo, kralja Petra in demokratskega regenta Aleksandra. Z ostrimi besedami kritikuje krivično vladavo bivše Avstrije, ki Slovanom ni dala nobenih pravic, pač pa nam nalagala razna bremena in dolžnosti. To krivično vladanje je imelo svojega reprezentanta tudi v bivšem deželnem šolskem svetu, ki je sporazumno s podrejenimi mu okrajnimi šolskimi nadzorniki preganjal v prvi vrsti zavedno, narodno čuteče napredno slovensko učiteljstvo ter uničeval slovensko šolstvo. V dokaz navaja predsednik krivice, ki so se godile ljubljanskemu učiteljstvu in šolstvu. Disciplinarne preiskave so bile na dnevnem redu. Kdo je v prejšnjih časih, ko je vodil ljubljansko šolstvo Fr. Levce, slišal kaj o disciplinarnih preiskavah ljubljanskega učiteljstva? Nadučitelj Crnagor, vzor učitelja in vrtarja, je bil discipliniran, ker se je zavzel za neko remuneracijo ljubljanskemu učiteljstvu. Deset učnih mest na ljubljanskih šolah je bilo oddanih proti volji in proti predlogu mestnega šolskega sveta. Propadli so izkušeni oženjeni nadučitelji — vojaki z dvajsetimi in več službenimi leti, nekateri z izpiti za meščanske šole, in dobili so službe mladi učitelji — samci, ker sta tako hotela dr. Susteršič in njegov zaupnik nadzornik. Učiteljice in učitelji z izpitom za meščanske šole so se dosledno prezirali, čeprav jih je mestni šolski svet dosledno priporočal. Začasno vodstvo na osemrazrednici v Sp. Šiški se je poverilo protizakonito najmlajšemu učitelju s šestimi službenimi leti, prezrt je pa bil najstarejši učitelj z dvajsetimi službenimi leti, ker sta tako želela dr. Susteršič in njegov zaupnik. Pa to še ni bilo dovolj. Da postane krivica še večja, je bil ta začasni voditelj inenovan na tem mestu za stalnega nadučitelja extra statum — čuje in strmite — brez razpisa! Tako se je vladalo v bivši Avstriji, zato hvalimo Boga, da je razpadla, in vrag, ki je v njej vladal, naj sedi na njenih razvalinah na vekov veke!

Predsednik priporoča mlajšemu učiteljstvu, naj se pridno pripravlja za izpit za meščanske šole, zakaj časi, ko so učiteljstvo z meščanskim izpitom prezirali, so minuli.

Iz tajnikovega poročila posnamemo, da je imelo društvo v minulemu letu 41 članov, v letošnjem letu je pa naraslo število članov že na 77. Društvo je pristopilo k Učiteljski tiskarni kot zadružni član, za Zavezin sklad je pa darovalo 50 kron.

Ko se je z odobranjem sprejelo blagajnikovo poročilo, se je nasvetovalo, naj društvo deluje za centralizacijo šolstva v Jugoslaviji, in sicer: naj bi se to izvršilo v obliki primerne okvirne zakona. Ko so se sprejeli še nekateri drugi predlogi, ki se tičejo aprovizacije in sestave mestnega šolskega sveta, nam je podal tov. G a n g l osnutek novega šolskega zakona, ki je prisotnim jako ugajal. V odbor so bili izvoljeni: Jakob Dimnik, predsednik; Vita Zupančičeva, namestnica; Josip Ambrožič, tajnik; Friderik Repovš, blagajnik; odborniki: Anton Likozar, Fran Skulj in Josip Tratar.

+ Učiteljsko društvo za radovljiški okraj ima svoj II. sestanek v četrtek, 27. svečana, ob treh popoldne v šolskem poslopju na Koroški Beli. — Tajnik.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo je imelo svoj glavni zbor v nedeljo, dne 9. svečana t. l., v Slov. Bistrici. Predsednik Jos. Sabati je pozdravil lepo število navzočih, ter v svojem govoru naglašal, da se to zborovanje vrši prvič v svobodni državi, ki smo jo dosegli mnogo preje in mnogo lepšo in močnejšo, kot smo jo kdaj domnevali. — Sicer je ravno učiteljstvo že davno visoko dvigalo prapor Jugoslovanstva; ravno mi napredni učitelji smo bili med prvimi, ki smo tudi na zunaj kazali svoje jugoslovansko lice. — Govornik se spominja številnih lepih in veličastnih Zavezinih zborovanj, na katerih so se kovali lepi načrti za srečnejšo